

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: Jos. Cremers, Elisabeth Tehuis, Abtstraat 2, Maastricht. R. Geurts, Echt. Dr. W. Minis-van de Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. C. Willemse, arts te Eygelshoven.

Alle correspondentie betreffende de redactie te richten aan Mevr. Dr. W. Minis-v.d. Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. Het Maandblad wordt aan alle leden van het Natuurhistorisch Genootschap gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0.50, voor leden f 0.30. Auteursrechten voorbehouden.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht.

INHOUD: Attentie, p. 101. — Mededeling, p. 101. — Aankondiging van de Maandvergaderingen, p. 101. — Nieuwe leden, p. 101. — Voor de Jeugdleden, p. 101. — Verslagen van de Maandvergaderingen, p. 101. — **Jos. Sauter.** Verslag Zomerkamp van de Jeugdleden van het Natuurhistorisch Genootschap, p. 103. — **F. H. W. Rondagh.** Comité voor Vogelbescherming. Jaarverslag 1950, p. 104. — **Dr. Paul Maréchal.** Mes premières recherches au Wijngaardsberg (Maastricht), p. 105. — Boekaankondiging, p. 108.

ATTENTIE.

Zo juist verschenen: *Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg*, Reeks IV, 1951. — Prijs voor leden: f 4.—; voor niet-leden f 5.50.

Apart verkrijgbaar: overdrukken artikel Dr C. Willemse: Synopsis of the Acridoidea of the Indo-Malayan and adjacent regions (Insecta, Orthoptera); voor leden f 2.50; voor niet-leden f 3.50.

Overdrukken artikel Dr J. J. Hofker: On Foraminifera from the Dutch Cretaceous; voor leden f 1.50; voor niet-leden f 2.—.

MEDEDELING.

Wegens bezuiniging zal eind November geen Maandblad verschijnen.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

Te Maastricht op Woensdag 7 November om 6 uur in het Museum.

Drs P. J. Bels, die afgelopen maand in Canada vertoefde, zal zijn reisindrukken weergeven.

Te Heerlen op Woensdag 14 November om 7 uur in de R.K.H.B.S.

Te Maastricht op Woensdag 12 December om 6 uur in het Museum.

De heer van Rummelen zal een voordracht houden over de Kloet.

Te Heerlen op Woensdag 12 December om 7 uur in de R.K.H.B.S.

NIEUWE LEDEN.

T. Dormans, Kerkstraat 44, Ubaghsberg.
Loe Rosier, Helmstraat 10, Maastricht
(jeugd lid).

VOOR DE JEUGDLEDEN.

Woensdag 14 November vergadering om 6 uur in het Natuurhistorisch Museum. Mededelingen van eigen leden.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

Te Maastricht op Woensdag 3 October 1951.

Aanwezig de dames Willemse-Widdershoven, van der Mijl Dekker, Kluytmans-Berger, Smeets, Bels-Koning, Berendschot, en de heren Willemse, van Rummelen, van Sonderen, Kruytzer, Br. Bernardus, Gregoire, Nijst, Geytenbeek, Brans, Maessen, Onstenk, Mommers, Bels, van Schaik, Dielis, Wassenberg, Br. Marinus, Stevens, Br. Agatho, Otten, Franssen, Willems, Leysen, Janssen, Dormans, pater van Summeren, van Noorden en Beaulen.

Na opening door de voorzitter laat de heer **Mommers** een rivierkreeft circuleren. Dit exemplaar is in de Maas gevangen. Gewoonlijk treft men ze hier in beken aan, hetgeen door de voorzitter beaamd wordt door hem bekende vondsten uit een beek te Grubbenvorst en de Anstelbeek te Eygelshoven. In laatstgenoemde beek lieten de Belgische ingenieurs, die indertijd de Staatsmijn Wilhelmina bouwden, grote porties vangen, daar zij het als een bijzondere lekkernij beschouwden.

Uit de Anstel, evenals uit de Rode Beek zijn

de kreeften verdwenen, sinds het vuile water van de mijn hier geloosd wordt. Volgens de heer van Rummelen werden deze dieren vroeger door arbeiders van de spoorbaan met manden vol gevangen in de Geleenbeek door middel van slachtafval.

Ook uit de aantekeningen van wijlen Dr De Wever blijkt, dat de rivierkreeft in vroegere tijden een geliefkoosd gerecht was bij partijtjes op het kasteel te Amstenrade; het vangen was een speciale zomerliefhebberij van houtzagers.

In het maandblad voor de leden van de Aquariumvereniging „Scalare” te Venlo, jrg. II, no. 1 en 2 is te lezen, dat de rivierkreeft onlangs nog gesignaleerd werd ter hoogte van de Maasbrug te Venlo en in de Boelderbeek te Blerick. Een 25 jaar geleden waren in deze buurt vangsten van 200 stuks geen zeldzaamheid. Met veel succes ving men de kreeften in spleten en gaten tussen de spoorbielzen, die als oeverversterking dienst deden.

De heer Mommers laat een *Xylocopa violacea* zien, gevangen op de St. Pietersberg, benevens een zeldzame paddestoel *Hydnum auriscalpium* (oorlepeltje), gevonden op de excursie van 29 September l.l. te Schinveld. Bij het geslacht *Hydnum* (Basidiomyceten) zitten de sporen op stekels i.p.v. op plaatjes. Het oorlepeltje groeit op dennenkegels.

Op genoemde excursie werd tevens gevonden het gras „peddevoot”, een lokale Schinveldse naam, die in geen enkele flora staat. Het is *Panicum crusgalli*, de hanepoot.

De heer Mommers zag heden, 3 Oct., om 15.15 een trek van pl.m. 40 kraanvogels. De heer Bels zag om pl.m. 15 uur een grote V van ongeveer 40 kraanvogels te Houthem. De heer Geytenbeek zag vandaag 200 à 300 kraanvogels, die boven de Enci enkele minuten rondcirkelden. Hij vraagt of dit normaal is. Niemand heeft dit eerder waargenomen. Onze provincie vormt de meest Westelijke grens van het trekgebied.

Namens Dr L. B. Holthuis, conservator van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden vraagt de heer Kruytzer te willen letten op het voorkomen van witte vlokreeftjes (*Niphargus*) en deze te verzamelen. Daar deze diertjes in het grondwater voorkomen, lette men dus op het water van bronnen en putten. Vaak komen ze met het pompwater mede. Ons museum zal ze gaarne in ontvangst nemen en door-

zenden naar Leiden. Een afbeelding van de *Niphargus*-soort vindt men in het Natuurhistorisch Maandblad van 1 December 1950.

Dr Willemse is zojuist uit Zuid-Frankrijk, de Provence, teruggekomen en toont allerlei levend en dood gedierte, o.a. *Iridomyrmex humilis* var. *arrogans*, een heel klein tropisch miertje, afkomstig uit Argentinië, dat in warme streken een huisplaag kan worden. Bestrijding geschiedt door zakjes stroop met arsenicum aan de bomen te hangen. De heer van Rummelen bestrijdt de mieren met suiker en bakkersgist, die een gisting in de darmen veroorzaken, waardoor de mieren barsten. Volgens drs Bels komt *Iridomyrmex* ook voor in kassen voor tropische planten in Nederland.

Dr Willemse vertoont verder twee soorten levende bidsprinkhanen: *Mantis religiosa* L. en *Ameles decolor* Charp. met zojuist gefabriceerde eierpakketten, oötheca, benevens een steen met een bidsprinkhanen-eipakketje van het vorig jaar. De sabelsprinkhaan *Ephippiger terrestris* maakt zo'n lawaai (gesjirp) dat de hele vergadering er stil van wordt. Bij wijze van uitzondering maken zowel het mannetje als het wijfje van deze soort geluid.

Uit een nestkastje in een bosje van Rolduc kwam een eigenaardig spinsel te voorschijn van *Aphonia sociella*; dit vlindertje is bekend uit nesten van hommels en wespen, doch niet uit afval van vogels.

In een steile wand van het Eyserbos, zaten allerlei gaatjes, waarin geen bijtjes, doch waarin de larven van *Cicindela campestris* zaten (de groene loopkever). De gangetjes waren pl.m. 20 cm diep, de larven zaten met het weke achterlijf naar binnen en met de kaken naar buiten op prooi te loeren. De larven bewegen zich door middel van hun poten en zetten zich in de gangetjes schrap met borstelharen.

Dr Willemse vertoont verder de aankondiging van het nieuwe vlinderboek „Die Schmetterlinge Mitteleuropas” van Dr W. Forster en Dr Th. A. Wohlfart. (Uitgave Franck'sche Verlagshandlung, Kosmosverlag, Stuttgart).

Als laatste vertelt de heer J. Dielis over de muntenvondsten in de gangen van de St. Pietersberg. De champignonkwekers, de gebroeders Vrancken uit Wolder, vonden begin September bij het uitdiepen van een gang een kuiltje, waarin 151 munten verborgen lagen. De meeste waren van zilver. Er zijn Brabantse, Luikse en

Hollandse munten bij. Ze dateren allen van 1613—1655. Dertig Luikse munten dragen de beeldenaar van Maximiliaan van Oostenrijk; de Brabantse vertonen het beeld van Philips IV als jongeling en als volwassen man. Waarschijnlijk heeft de eigenaar ze omtrent 1666, toen een oorlog met Engeland dreigde, aldaar laten onderduiken. Dit bedrag vertegenwoordigde in die tijd een economische waarde van 20 paarden; de huidige waarde wordt op 300 gulden geschat.

Te Heerlen op Woensdag 10 October 1951.

Aanwezig de dames Sterken, Janssen, Jongmans, de Wit, Bour en de heren van Rummelen, Collin, van Loo, Vijgen, Lemmerling, Messner, Bour, Buck, Coonen, Dijkstra, Br. Arnoud, van der Kruk, Adams, Mientjes, Goertzen en Sterken.

Mej. Janssen begint met de mededeling dat bij haar een gladde slang bezorgd was, gevangen op de Brunsummerheide. De heer van Rummelen antwoordt hierop, dat deze reptielensoort de laatste tijd nog al eens waargenomen wordt. Hij heeft onlangs nog twee exemplaren gezien en de raad gegeven de dieren weer in hun milieu terug te brengen. De heer Vijgen heeft een hamster waargenomen tussen Ransdaal en Ubagsberg. Dit is volgens de voorzitter het gebied, waar hamsters regelmatig voorkomen. Hij verwijst naar het desbetreffende onderzoek van Pater Husson in onze Publicaties II, 1949. De heer Collin heeft twee nesten eikelmuisen waargenomen nabij de wachthut te Wylré, vermoedelijk in verlaten lijsternesten.

Daarna geeft de heer van Rummelen een uiteenzetting over de vervaardiging van celluloidpreparaten van bodemprofielen en dolomietknollen. Dr Dijkstra bespreekt vervolgens de wijze waarop planten in een herbarium behoeft kunnen worden voor vraat e.d.. Het beste middel is een bad, in een oplossing van sublimaat en alcohol. Voorzichtigheid is hierbij gewenst in verband met de giftigheid van deze vloeistof. Aan te raden is, om de behandelde planten niet met de handen aan te raken, doch deze met een pincet op te nemen en op een vloeipapier te laten uitlekken.

Broeder Arnoud laat een paar zwammen, gevonden op eikenschors, circuleren, die nader gedetermineerd moeten worden. Voorlopig worden ze aangeduid met pekzwam en roetzwam.

De heer Bex heeft ter vergadering een groot aantal verkiezelde zee-egeltjes laten bezorgen en wat vuurstenen, waarin deze voorwerpen voorkomen. Alles is gevonden in de gemeentelijke grintgroeve op de Brunsummerheide. De ondervoorzitter geeft in dit verband een explicatie over de herkomst van dit pliocene materiaal.

Tot slot vertoont Dr Dijkstra zijn herbarium materiaal van de drie in Nederland voorkomende *Drosera*-soorten (*longifolia*, *intermedia* en *rotundifolia*).

VERSLAG ZOMERKAMP VAN DE JEUGDLEDEN VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG, van 27 Aug. tot 3 September 1951.

Dit jaar hadden we ons zomerkamp in de bosrijke streek tussen Mechelen en Epen. We hebben dan ook tal van interessante excursies gemaakt, waarbij verscheidene bijzondere vondsten gedaan werden. Onze eerste excursie onder leiding van de heer Meys had een geologisch karakter. Hij vertelde ons, hoe de betrekkelijk kleine rivier de Geul in deze streek de grote brede dalen heeft kunnen uitslijten door telkens in de loop van de eeuwen van stroombed te veranderen.

's Middags bezochten we de Heimansgroeve, waar de heer Meys ons de ligging van de zandsteenlagen uit het Carboon aantoonde. Daarna bezichtigden wij de kampgroeve, waar de typische plooiing van de verschillende lagen nog duidelijker te zien was dan in de Heimansgroeve. Op deze tocht bemerkten we ook goed het verschil tussen de kalkhoudende bodem en de carboonbevattende bodem, waar men in tegenstelling met de kalkrijke grond beekjes aantreft.

De volgende dag leidde de heer Mommers de paddestoelenexcursie, waarbij we ongeveer 40 verschillende soorten paddestoelen vonden; bijzondere vermelding verdient „de hoorn des overvloods”, die zeer zeldzaam is. Dit was wel de merkwaardigste vondst van de hele week. Een bijzonderheid was ook de hanekam, die we op kleigrond aantroffen, terwijl deze gewoonlijk op zandgrond bij eiken en berken voorkomt. Op deze excursie vonden we in het Sweibergerbos enige mierennesten van pl.m. 1.80 m hoogte; enige dagen later troffen we in het Elzeterbos eveneens dergelijke grote mierennesten aan.

Op onze insectenexcursie, die onder leiding